

De re-integratie van langdurig werklozen naar de arbeidsmarkt

---

Masterthesis

Marleen Wilms

5660734

Dr. Thomas de Vroome

Master Arbeid, Zorg & Participatie

Universiteit Utrecht

1 juli 2016

Samenvatting

Doel: Dit onderzoek gaat over langdurig werklozen en hun zoekgedrag naar een baan. De invloed van het sociale netwerk, met een onderscheid tussen de kwaliteit en kwantiteit, en zelfvertrouwen op het zoekgedrag zijn onderzocht. Zoekgedrag is gesplitst in twee concepten; de zoekstatus en de zoekintensiteit. Naast deze directe invloeden is onderzocht in hoeverre de persoonlijke houding ten opzichte van werk en de ervaren sociale druk de veronderstelde directe relaties konden verklaren.

Methode/analyses: In het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van de bestaande dataset 'de re-integratie van langdurig uitkeringsgerechtigden.' De langdurig werklozen uit deze dataset zijn geselecteerd. De steekproef omvatte 151 langdurig werklozen. Twee modellen zijn getoetst; één model met de zoekstatus als afhankelijke variabele en het tweede model met zoekintensiteit als afhankelijke variabele. Het eerste model is getoetst door middel van een logistische regressie analyse, het tweede model door een lineaire regressie analyse.

Resultaten: Langdurig werklozen met een kwalitatief sterk sociaal netwerk blijken eerder op zoek te zijn naar een baan. De persoonlijke houding blijkt van invloed te zijn op de zoekstatus en de intensiteit van het zoekgedrag. Zelfvertrouwen en de kwantiteit van het sociale netwerk blijken niet van invloed te zijn. De persoonlijke houding is geen verklarende factor en de sociale druk is enkel een verklarende factor voor de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk en de zoekstatus.

Discussie: Langdurig werklozen met een kwalitatief sterk sociaal netwerk zijn eerder op zoek naar een baan. Een kwalitatief sterk sociaal netwerk zorgt via de ervaring van veel sociale druk voor een stimulans om te gaan zoeken naar een baan. Daarnaast zorgt een positieve persoonlijke houding ten opzichte van werk er niet alleen voor dat men eerder op zoek is naar een baan, het zorgt ook voor een hogere intensiteit van het zoekgedrag. Een beperking van het onderzoek was de beperkte omvang representativiteit van de steekproef. Daarnaast is de data verzameld in de jaren tijdens economische crisis waarin de omvang van de werkloosheid groter was dan momenteel wat de resultaten zou kunnen hebben beïnvloed.

Aanbevelingen: Het zoekgedrag van langdurig werklozen kan worden gestimuleerd door de kwaliteit van het sociale netwerk te versterken. Verder kan het zoekgedrag worden gestimuleerd door een positieve houding ten opzichte van werk te genereren. Daarnaast kunnen langdurig werklozen gestimuleerd worden om te gaan zoeken naar een baan door druk vanuit het sociale netwerk hetgeen bij een kwalitatief sterk sociaal netwerk hoog is. Door middel van netwerkactiviteiten kan mogelijk de kwaliteit van het netwerk worden verhoogd. Een positieve houding kan worden gestimuleerd door positieve ervaringen op te doen met werk en door de positieve aspecten van een baan te benadrukken.

Kernwoorden: *langdurig werklozen, zoekstatus, zoekintensiteit, sociaal netwerk, zelfvertrouwen, persoonlijke houding, sociale druk.*

Inleiding

De Nederlandse economie is sinds het begin van de Grote Recessie en eurocrisis in 2008, voorzichtig aan het herstellen; de ramingen van de economische groei zijn voor dit jaar positief (CPB, 2015). Ondanks dit voorzichtige herstel is de werkloosheid, één van de gevolgen van de crisis, nog relatief hoog. Begin 2016 was 6,5% van de beroepsbevolking werkloos, terwijl dit in de jaren voor de crisis 3 tot 6% was (CBS, 2016a). Deze werkloze beroepsbevolking onderscheidt twee groepen; kortdurende en langdurige werklozen. Kortdurende werklozen zijn minder dan één jaar werkloos, langdurig werklozen langer dan één jaar (Graaf-Zijl, Horst & Vuuren, 2015). In Nederland is bijna helft van de werklozen langdurig werkloos, tegenover één op de drie in de rest van Europa (Groot, 2009). Daarnaast is het aantal langdurig werklozen afgelopen jaar met 21 duizend toegenomen, waardoor er momenteel 270.000 mensen in Nederland langdurig werkloos zijn (CBS, 2016b). Het huidige onderzoek richt zich daarom op de groep langdurig werklozen.

Langdurige werkloosheid kan leiden tot negatieve gevolgen zoals sociale isolatie, depressie of een afname van het zelfvertrouwen of welbevinden (Machin & Manning, 1999; Paul & Moser, 2009). Daarnaast zijn er indicaties dat werkloosheid op de lange termijn zelfs kan leiden tot fysieke beperkingen of suïcidale gedachten (Wanberg, 2012). Langdurige werkloosheid heeft niet alleen gevolgen voor de werkloze zelf, ook de overheid ervaart negatieve gevolgen. Zijn er veel langdurig werklozen dan is het aantal uitkeringsontvangers hoog wat resulteert in toename van de uitgaven voor de overheid doordat er veel uitkeringen moeten worden betaald (SCP, 2003).

Om het aantal langdurig werklozen te beperken en de re-integratie naar de arbeidsmarkt te bevorderen, heeft de overheid een aantal beleidsmaatregelen geïntroduceerd zich uitend in trainingen, hulp bij het zoeken naar werk of loonkostensubsidies. Echter zijn de effecten van deze maatregelen beperkt terwijl er in 2014 ruim één miljard euro is uitgegeven aan de uitvoering hiervan (Graaf-Zijl et al., 2015). Om de effecten te vergroten moeten de langdurig werklozen dus onder andere beter worden begeleid in het zoeken naar een baan. Het zoeken naar een baan betreft het verkrijgen van informatie over mogelijke banen (Boswell, Zimmerman & Swider, 2012). Een goede begeleiding hierin zal de re-integratie naar de arbeidsmarkt bevorderen aangezien een hoge mate van zoekgedrag positief is gerelateerd aan het aantal baankansen (Saks, 2006). De vraag is op welke manier dit het beste geïntensiveerd kan worden.

Verschillende factoren zijn van invloed op het zoekgedrag van langdurig werklozen. Openheid, emotionele stabiliteit en extravertie zijn hier voorbeelden van (Kanfer, Wasberg & Kantrowitz, 2001; van Hooft et al., 2005). Het meeste onderzoek naar het zoekgedrag van langdurig werklozen richt zich op interne, psychologische factoren. Onderzoek naar de invloed van externe factoren is daarentegen nog beperkt (Wanberg, Basbug, van Hooft & Samtami, 2012). Dit onderzoek brengt daarom in kaart wat de invloed is van het sociale netwerk op het zoekgedrag van langdurig werklozen. Voorgaand onderzoek gebruikt verschillende definities van zoekgedrag (Saks 2006; Kanfer

et al., 2001). Dit onderzoek richt zich enkel op twee aspecten; de zoekstatus en de zoekintensiteit. De zoekstatus betreft het wel of niet op zoek zijn naar een baan. De zoekintensiteit betreft de frequentie waarmee langdurig werkloze activiteiten verricht om een baan te vinden (SCP, 2003; Kanfer et al., 2001). De invloed van het sociale netwerk op de zoekstatus en zoekintensiteit wordt onderzocht en daarnaast wordt onderzocht in hoeverre deze relatie verklaard kan worden door de ervaren sociale druk en de persoonlijke houding ten opzichte van het zoeken naar werk. Sociale druk en persoonlijke houding worden als verklarende factoren onderzocht aangezien beiden van invloed zijn op de intensiteit van het zoekgedrag (Kanfer et al., 2001). Verder wordt de invloed van zelfvertrouwen op de zoekstatus en zoekintensiteit onderzocht aangezien voorgaand onderzoek niet eenduidig is over deze relatie (Wanberg, 2012; Saks & Ashforth, 1999). Ook voor deze relatie wordt onderzocht in hoeverre dit verklaard kan worden door de sociale druk en de persoonlijke houding. De resultaten van dit onderzoek moet handvaten bieden voor de manier waarop langdurig werklozen kunnen worden gestimuleerd om op zoek te gaan naar een baan en om de intensiteit van het zoekgedrag te verhogen. Dit onderzoek geeft antwoord op de onderzoeksvraag ‘in hoeverre voorspellen het sociale netwerk en het zelfvertrouwen van langdurig werklozen of men op zoek is naar een baan en de intensiteit van het zoekgedrag en in hoeverre worden deze relaties verklaard door de sociale druk en persoonlijke houding?’ Een theoretische onderbouwing voor de onderzoeksvraag en de gerelateerde hypothesen volgt hieronder. Daarna worden de methode, resultaten, de conclusie en de beperkingen van dit onderzoek besproken.

Theoretisch kader

Zoekstatus

Het huidige onderzoek richt zich ten eerste op de zoekstatus van langdurig werklozen. Veel onderzoek naar het zoekgedrag van langdurig werklozen onderscheidt langdurig werklozen op basis van de hoeveelheid tijd en energie die men steekt in het zoeken naar een baan of op basis van de manieren waarop men zoekt (Saks, 2006). Dit onderzoek onderscheidt de groep echter op basis van de status van het zoeken; is de langdurig werkloze wel of niet op zoek naar een baan. Dit onderscheid is in voorgaande onderzoeken nog weinig gemaakt.

Het besluit om wel of niet te zoeken naar een baan is een rationele keuze (SCP, 2003). Volgens de rationele keuzetheorie bestaan gedragskeuzes uit een afweging van kosten en baten, waarbij wordt gestreefd naar nutsmaximalisatie (Goode, 1997). Langdurig werklozen maken de afweging tussen de kans dat de zoektocht naar een baan succesvol is (de baten), en de hoeveelheid tijd en energie die men erin moet steken (de kosten). Frustratie en onzekerheid kunnen het zoeken naar een baan ontmoedigen en de inschatting van de baten verlagen (Wanberg, 2012). In dit onderzoek wordt onderzocht in hoeverre het sociale netwerk en zelfvertrouwen het zoeken naar een baan makkelijker maken en daarmee stimuleren.

Zoekintensiteit

Daarnaast richt het huidige onderzoek zich op de intensiteit van het zoekgedrag van langdurig werklozen. De intensiteit van het zoekgedrag betreft het aantal zoekactiviteiten dat de langdurig werkloze verricht; de frequentie waarmee men activiteiten verricht om een baan te vinden zoals bijvoorbeeld het schrijven van een sollicitatiebrief (Saks, 2006; Kanfer et al., 2001). Een hoge zoekintensiteit vergroot de kans op het vinden van een goed betaalde baan (Werbel, 2000).

Uit voorgaande onderzoeken naar de intensiteit van het zoekgedrag blijken verschillende factoren van invloed te zijn. Werklozen die open staan voor ervaringen, extravert zijn, emotioneel stabiel, aanpassingsvermogen hebben en doeltreffend zijn verrichten veel activiteiten met als doel een baan te vinden. Ook de financiële noodzaak voor het vinden van een baan stimuleert de intensiteit van het zoekgedrag (Wanberg, 2012). In het huidige onderzoek wordt onderzocht in hoeverre het sociale netwerk en zelfvertrouwen van invloed zijn op de zoekintensiteit. De verwachte invloed van het sociale netwerk en zelfvertrouwen op zowel de zoekstatus als de zoekintensiteit worden hieronder toegelicht.

Sociaal netwerk

De invloed van het sociale netwerk op de zoekstatus en zoekintensiteit is de eerste relatie die wordt onderzocht. Een sociaal netwerk bestaat uit alle persoonlijke sociale relaties die een individu kunnen ondersteunen (Heany & Israel, 2008). Deze persoonlijke relaties betreffen informele contacten; vrienden, familie of kennissen (Huffman & Torres, 2001). Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat het zoeken naar een baan via informele contacten een effectieve manier is; meer dan de helft van alle banen wordt bezet via persoonlijke contacten uit het sociale netwerk van een individu (Holzer, 1988; Saks, 2006; Calvo-Armengol & Zenou, 2005).

Het sociale netwerk ondersteunt de zoektocht naar een baan via drie manieren. Ten eerste kunnen personen uit het sociale netwerk de werkloze attenderen op geschikte vacatures. Ten tweede kan het sociale netwerk bedrijven attenderen op de beschikbaarheid en geschiktheid van de werkloze als potentiële werknemer. Tenslotte kan het sociale netwerk van de werkloze een overtuigende werking hebben op de werkgever. Wanneer de werkloze is aanbevolen bij de werkgever door een werknemer waar hij zeer tevreden over is, is de kans groot dat de werkgever ook positief is over de potentiële werknemer (Lin, 1999).

Het sociale netwerk kan de zoektocht naar een baan dus ondersteunen. Echter is de kennis over hoe het sociale netwerk precies het zoeken ondersteunt en voor wie dit het meest ondersteunend is, nog beperkt (Wanberg, 2012). Het huidige onderzoek wil de bestaande kennis hierover uitbreiden door te toetsen wat de invloed is van de kwantiteit en de kwaliteit van het sociale netwerk op de zoekstatus en zoekintensiteit van langdurig werklozen. De kwantiteit van het sociale netwerk wordt bepaald door het aantal informele contacten. De kwaliteit van het netwerk wordt bepaald door de mate waarin de contacten uit het netwerk de langdurig werkloze kunnen ondersteunen in het zoeken naar

een baan, door ze bijvoorbeeld te helpen bij het schrijven van een sollicitatiebrief (Macdonald, Hayes & Baglioni, 2000).

Onderzoek van Varenkamp et al. (2015) stelt dat de omvang van het intieme sociale netwerk een positieve invloed heeft het zoekgedrag. Bovendien blijkt de omvang van het sociale netwerk positief te zijn gerelateerd aan het vinden van een baan (Korpi, 2001). Daarom wordt er verwacht dat de kwantiteit van het sociale netwerk van invloed is op de zoekstatus en de intensiteit van het zoekgedrag. De bijbehorende hypothesen luiden:

H1a. Langdurig werklozen met een kwantitatief groot sociaal netwerk zijn eerder op zoek naar een baan dan langdurig werklozen met een klein sociaal netwerk.

H1b. De kwantiteit van het sociale netwerk hangt positief samen met de intensiteit van het zoekgedrag.

Verder blijkt de sociale ondersteuning van invloed te zijn op de intensiteit van het zoekgedrag van werkzoekenden. Wanneer men veel ondersteuning ervaart tijdens de zoektocht naar een baan is dit een stimulans om zoekactiviteiten te verrichten (Kanfer et al., 2001; Wanberg, 2012). Daarom wordt er verwacht dat de kwaliteit van het sociale netwerk van invloed is op de zoekstatus en de intensiteit van het zoekgedrag van langdurig werklozen. De bijbehorende hypothesen luiden:

H2a. Langdurig werklozen met een kwalitatief sterk sociaal netwerk zijn eerder op zoek naar een baan dan langdurig werklozen met een kwalitatief zwak sociaal netwerk.

H2b. De kwaliteit van het sociale netwerk hangt positief samen met de intensiteit van het zoekgedrag.

Zelfvertrouwen

Ook wordt de invloed van zelfvertrouwen op de zoekstatus en zoekintensiteit onderzocht.

Zelfvertrouwen heeft betrekking op de mate waarin iemand positief is over zichzelf en geloof heeft in zijn eigen kunnen (Bosson, Brown, Zeigler-Hill & Swann, 2003). Zelfvertrouwen ondersteunt de zoektocht naar een baan via een aantal manieren. Ten eerste bleek uit onderzoek van Saks (2006) dat werklozen met veel zelfvertrouwen eerder beroep doen op informele bronnen tijdens het zoeken naar een baan, wat de kans op het vinden van een baan vergroot (Saks, 2006). Daarnaast zal iemand met veel zelfvertrouwen eerder initiatief nemen om op sollicitatiegesprek te gaan, maakt men makkelijker gebruik van verschillende bronnen en bovendien weet iemand met veel zelfvertrouwen goed wat men wil in een baan wat een sollicitatiegesprek makkelijker maakt (Schwab, Rynes & Aldag, 1987). Tenslotte komt iemand met veel zelfvertrouwen sociaal sterk over wat sollicitatiegesprekken makkelijker maakt en de kans op succes vergroot (Ellis & Talyor, 1988).

Een hoge mate van zelfvertrouwen kan de zoektocht naar een baan dus ondersteunen. Echter zijn de bevindingen over de invloed van zelfvertrouwen op het zoekgedrag niet eenduidig. Verschillende onderzoeken toonden aan dat zelfvertrouwen een positieve invloed heeft op de intensiteit van het zoekgedrag (Wanberg, 2012; Kanfer et al., 2001; Ellis & Taylor, 1988). Anderzijds,

vond onderzoek van Saks & Ashforth (1999) geen relatie tussen zelfvertrouwen en de zoekintensiteit. Dit lijkt niet in overeenstemming met de voorgaande bevindingen. Daarom wordt in het huidige onderzoek onderzocht of langdurig werklozen met veel zelfvertrouwen eerder op zoek zijn naar een baan en in hoeverre zij een hogere intensiteit van het zoekgedrag laten zien. De bijbehorende hypothesen luiden:

H3a. Langdurig werklozen met veel zelfvertrouwen zijn eerder op zoek naar een baan dan langdurig werklozen met weinig zelfvertrouwen.

H3b. De mate van zelfvertrouwen hangt positief samen met de intensiteit van het zoekgedrag.

Verklarende factoren

Daarnaast wordt er onderzocht in hoeverre de veronderstelde relaties van het sociale netwerk en zelfvertrouwen met de zoekstatus en zoekintensiteit verklaard kunnen worden door een tweetal factoren; de persoonlijke houding ten opzichte van het zoeken naar een baan en de ervaren sociale druk. Beide factoren zijn onderdeel van de ‘theory of planned behavior’ (TPB). Deze theorie stelt dat het gedrag van een individu onder andere wordt bepaald door de intentie van het individu omtrent dit gedrag (Ajzen, 1991). De intentie van een individu wordt beïnvloed door de persoonlijke houding ten opzichte van het gedrag, de ervaren sociale druk en de ervaren controle omtrent het gedrag (Connor & Armitage, 1998). Het huidige onderzoek richt zich op de eerste twee factoren aangezien deze het meest van toepassing lijken te zijn op het zoekgedrag van langdurig werklozen.

Persoonlijke houding

Ten eerste wordt er onderzocht in hoeverre de persoonlijke houding de relaties van het sociale netwerk en zelfvertrouwen met de zoekstatus en zoekintensiteit kan verklaren. De persoonlijke houding betreft de persoonlijke houding van de langdurig werkloze ten opzichte van het zoeken naar een baan wat positief of negatief kan zijn (van Hooft et al., 2005; Ajzen, 1991). Onderzoek uitgevoerd door van Hooft et al. (2005) toonde aan dat de persoonlijke houding positief is gerelateerd aan de zoekintensiteit.

Verwacht wordt dat de persoonlijke houding de relatie tussen het sociale netwerk en de zoekstatus en tussen het sociale netwerk en de zoekintensiteit kan verklaren. Het sociale netwerk kan de zoektocht naar een baan via verschillende manieren ondersteunen en daarmee makkelijker maken (Linn, 1999). Doordat het sociale netwerk de zoektocht makkelijker kan maken, wordt er verwacht dat dit leidt tot een positieve persoonlijke houding ten opzichte van het zoeken naar werk. Een positieve persoonlijke houding vormt vervolgens een stimulans om op zoek te gaan naar een baan en om meer zoekactiviteiten te gaan verrichten.

Verder wordt er verwacht dat de persoonlijke houding de relatie tussen zelfvertrouwen en de zoekstatus en tussen zelfvertrouwen en de zoekintensiteit kan verklaren. Langdurig werklozen met veel zelfvertrouwen hebben een positieve houding ten opzichte van zichzelf (Bosson et al., 2003).

Verwacht wordt dat een positieve houding ten opzichte van zichzelf leidt tot een algemene positieve houding. Op basis daarvan wordt er verwacht de mate van zelfvertrouwen een positieve invloed heeft op de persoonlijke houding van de langdurig werkloze ten opzichte van het zoeken naar werk. Dit heeft vervolgens een positieve invloed op de zoekstatus en zoekintensiteit. De bijbehorende hypothesen luiden:

H4a. Een kwantitatief groot en kwalitatief sterk sociaal netwerk en een hoge mate van zelfvertrouwen leiden tot een positieve persoonlijke houding wat de langdurig werkloze stimuleert om te gaan zoeken naar een baan.

H4b. De kwantiteit en de kwaliteit van het sociale netwerk en de mate van zelfvertrouwen zullen een positieve invloed hebben op de persoonlijke houding, wat een positieve invloed heeft op de zoekintensiteit.

Sociale druk

Daarnaast wordt er onderzocht in hoeverre de ervaren sociale druk de relaties van het sociale netwerk en zelfvertrouwen met de zoekstatus en zoekintensiteit kan verklaren. De sociale druk betreft de mate waarin men het gevoel heeft dat er vanuit het sociale netwerk wordt verwacht dat men op zoek gaat naar een baan (Azjen, 1991). Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat het zoekgedrag van werkzoekenden beïnvloed wordt door de ervaren sociale druk uit de omgeving (van Hooft et al., 2005).

Verwacht wordt dat de sociale druk de relatie tussen het sociale netwerk en de zoekstatus en zoekintensiteit kan verklaren. Sociale druk ontstaat vanuit het sociale netwerk (Azjen, 1991). Op basis hiervan wordt verwacht dat een kwantitatief en kwalitatief sterk sociaal netwerk gezamenlijk een positieve invloed hebben op de sociale druk die wordt uitgeoefend. Doordat het sociale netwerk een positieve invloed heeft op de sociale druk zullen de zoekstatus en zoekintensiteit positief worden beïnvloed.

Verder wordt er verwacht dat de sociale druk de relatie tussen het zelfvertrouwen en de zoekstatus en zoekintensiteit kan verklaren. Zelfvertrouwen is gerelateerd aan invloeden van buitenaf; wat men hoort over zichzelf van anderen (Kernis, 2003). Op basis hiervan wordt verwacht dat langdurig werklozen met weinig zelfvertrouwen meer sociale druk ervaren omdat zij gevoeliger voor invloeden van buitenaf. Door de ervaring van veel sociale druk zal men eerder op zoek gaan naar een baan en zal de zoekintensiteit hoger zijn.

De volgende hypothesen zullen worden getoetst:

H5a. Een kwantitatief groot en kwalitatief sterk sociaal netwerk en weinig zelfvertrouwen leiden tot de ervaring van veel sociale druk waardoor de langdurig werkloze gestimuleerd wordt op zoek te gaan naar een baan.

H5b. De kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk hebben een positieve invloed op de sociale druk, zelfvertrouwen heeft een negatieve invloed op de ervaren sociale druk en daarmee hebben het sociale netwerk en zelfvertrouwen een positieve invloed op de zoekintensiteit.

Methode

Onderzoeksgroep & procedure

De doelgroep in dit onderzoek betrof langdurig werklozen; mensen die langer dan één jaar werkloos zijn. De data die zijn gebruikt waren onderdeel van een dataset dat uitkeringsgerechtigden als doelgroep had. Uit deze data is de groep respondenten die langdurig werkloos waren geselecteerd. In 2010 en 2011 zijn 1311 uitkeringsgerechtigden uit omgeving Enschede en 1280 uitkeringsgerechtigden uit de omgeving Utrecht per brief benaderd voor deelname aan onderzoek. Hiervan waren 107 personen uit de omgeving Utrecht en 117 personen uit de omgeving Enschede bereid om deel te nemen wat neerkomt op een respons van 8.6%. Een gestructureerd interview is afgenomen bij de deelnemers thuis. Voor het huidige onderzoek waren 151 respondenten geschikt. Alle antwoorden van de respondenten zijn anoniem verwerkt met het programma 'Statistical Package for Social Scientists' (SPSS).

De 151 langdurig werklozen vormden een zeer kleine steekproef ten opzichte van de totale populatie langdurig werklozen: In het laatste kwartaal van 2010 waren er 113.000 langdurig werklozen in Nederland. De samenstelling van de populatie was anders dan die van de steekproef. Van de totale populatie langdurig werklozen was de helft man en de andere helft vrouw. Verder waren de meeste personen autochtoon en lag de leeftijd tussen de 45 en 65 jaar oud (CBS, 2009). In de steekproef was ook ongeveer de helft man en de andere helft vrouw, maar de meeste personen waren allochtoon (61.6%). Daarnaast was de gemiddelde leeftijd 42,8 jaar oud. Bij het trekken van conclusies op basis van deze steekproef dient hier dus rekening mee te worden gehouden.

Instrumentarium

Er zijn twee modellen onderzocht. Het eerste model had zoekstatus als afhankelijke variabele, het tweede model zoekintensiteit. In beide modellen waren sociaal netwerk en zelfvertrouwen onafhankelijke variabelen en persoonlijke houding en sociale druk mediërende variabelen.

Zoekstatus is gemeten door het dichotome item: 'Bent u momenteel opzoek naar een baan?' Zoekintensiteit is alleen gemeten bij de respondenten die aangaven op zoek te zijn naar een baan. Om de zoekintensiteit te meten zijn de respondenten gevraagd om voor elf activiteiten aan te geven of men die in de afgelopen periode heeft verricht of niet. Twee van deze elf activiteiten waren dichotome items; 'bent u momenteel ingeschreven bij een uitzendbureau?' en 'staat uw CV op het internet?' De overige negen items zijn op een vijfpunt-schaal gemeten (bijna nooit – zeer vaak). Een voorbeeld item was 'heeft u naar aanleiding van vacatures sollicitatiebrieven verstuurd naar mogelijke werkgevers?' Alle elf de items zijn opnieuw gecodeerd zodat er per item twee antwoordopties overbleven; score nul

wanneer de respondent de activiteit niet verricht had, score één wanneer de respondent de activiteit wel verricht had. Vervolgens is de som van de scores op de items berekend om de totaalscore op zoekintensiteit te meten. Een hoge score wees op een hoge zoekintensiteit, een lage score op lage zoekintensiteit.

De kwantiteit van het sociale netwerk is gemeten door het item ‘met hoeveel mensen ervaart de respondent een sterke band?’ Dit betroffen personen uit het netwerk van de respondent waarmee men een sterke band ervaart exclusief thuiswonende kinderen onder de achttien jaar, inclusief thuiswonende kinderen boven de achttien jaar. De scores konden variëren van nul personen tot en met meer dan zes personen. De kwaliteit van het sociale netwerk is gemeten door zes dichotome items. Een voorbeeld item was ‘kent de respondent iemand die een goede referentie kan geven bij een sollicitatie?’ De scores op de items zijn zo gecodeerd dat ‘nee’ nul punten opleverde en ‘ja’ één punt. Vervolgens is de totaalscore berekend door de som van de items te nemen. Een hoge score wees op een kwalitatief sterk sociaal netwerk en een lage score op een zwak netwerk.

Zelfvertrouwen is gemeten door tien items die ingingen op de manier waarop men over zichzelf dacht. Al deze items moesten worden beantwoord op een vijfpunt-schaal (helemaal niet mee eens – helemaal mee eens). Een voorbeeld item was; ‘ik vind mezelf evenzeer de moeite waard als anderen.’ Door middel van een factoranalyse is de variabele ‘zelfvertrouwen’ samengesteld met acht items. De betrouwbaarheid van deze schaal was redelijk hoog (Chronbach’s alfa = 0.78). De gemiddelde score van de acht items vormde de totaalscore met een minimale score van één (zeer lage mate van zelfvertrouwen) en een maximum score van vijf (zeer hoge mate van zelfvertrouwen).

De persoonlijke houding ten opzichte van het zoeken naar werk is gemeten door tien items die ingingen op de persoonlijke opvatting die men had over werk. De items gingen niet specifiek in op de houding ten opzichte van het zoeken naar werk. De operationalisatie sluit dus niet volledig aan op de definitie uit het theoretisch kader en daarmee is de validiteit van de meting van dit concept laag. Een voorbeeld item was ‘je werk is het belangrijkste in je leven.’ Alle items zijn gemeten op een vijfpunt-schaal (helemaal niet mee eens – helemaal mee eens). Door middel van een factoranalyse is de variabele ‘persoonlijke houding’ samengesteld met tien items. De betrouwbaarheid van deze schaal was hoog (Chronbach’s alfa = 0.83). De gemiddelde score van de zes items vormde de totaalscore en scores konden variëren van één (negatieve houding ten opzichte van werk) tot vijf (positieve houding ten opzichte van werk).

Tenslotte is de sociale druk gemeten door de respondent te vragen om voor ieder persoon uit zijn/haar netwerk aan te geven hoe belangrijk deze persoon het vindt dat men op zoek gaat naar een baan. Dit is gemeten op een vijf-puntschaal (zeer onbelangrijk – zeer belangrijk). Vervolgens zijn de scores voor alle genoemde personen uit het sociale netwerk van de respondent samengenomen en is hier een gemiddelde score over berekend. Deze score vormde de score op sociale druk, waarbij scores konden variëren van één (zeer lage druk) tot vijf (zeer hoge druk).

Analyses

Om de hypothesen te toetsen zijn een aantal analyses verricht. Voor alle variabelen zijn mogelijke uitschieters en missende waarden gedetecteerd. Bij variabelen kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk, zelfvertrouwen, persoonlijke houding en sociale druk waren missende waarden aanwezig. De respondenten die op deze variabelen geen score hadden, zijn bij de analyses achterwege gelaten via 'listwise deletion' (Field, 2009). De normaliteit van onafhankelijke variabele zoekintensiteit is getoetst. De scheefheid was beperkt, daarom is ervoor gekozen op zoekintensiteit onveranderd mee te nemen in de analyses. Vervolgens zijn de beschrijvende statistieken verkregen. Daarna zijn de correlaties tussen de variabelen berekend. Eerst zijn de correlaties tussen de variabelen voor de gehele steekproef berekend met de afhankelijke variabele zoekstatus. Vervolgens zijn de correlaties voor de groep langdurig werklozen die op zoek zijn naar een baan berekend, met de afhankelijke variabele zoekintensiteit. Daarna zijn de hypothesen voor beide afhankelijke variabelen getoetst. Het model met 'zoekstatus' als afhankelijke variabele is getoetst met een logistische regressie analyse aangezien zoekstatus een dichotome variabele was. Aan de assumpties is voldaan. Er was een lineair verband tussen de onafhankelijke en afhankelijk variabelen, de onafhankelijke variabelen hingen onderling niet samen waardoor er geen sprake was van multicollineariteit. Daarnaast was er sprake van gelijke spreiding en dus van homoscedasticiteit (Field, 2009). Het model met 'zoekintensiteit' als afhankelijke variabele is getoetst met een multivariate lineaire regressie analyse aangezien zoekintensiteit een ordinale variabele was. Ook bij deze analyse is voldaan aan de assumpties van lineariteit, homoscedasticiteit, normaliteit en uitbijters. Daarnaast zijn in beide analyses opleidingsniveau en leeftijd meegenomen als controle variabelen aangezien leeftijd en opleidingsniveau gerelateerd zijn aan langdurige werkloosheid (Graaf-Zijl et al., 2015).

Resultaten

Beschrijvende analyses

Tabel 1 geeft de karakteristieken van de steekproef weer. De gemiddelde leeftijd was 43,3 jaar, net iets meer dan de helft van de respondenten was vrouw en 44,3% heeft enkel de basisschool of middelbare school afgerond. Daarnaast was een ruime meerderheid allochtoon (59%). De reden voor het hebben van geen baan die het vaakst genoemd werd, was een slechte gezondheid (15,7%). Ook leeftijd (13,4%) en geen werk in het vakgebied waarin men is opgeleid (11,9%) werden relatief vaak als reden genoemd. Een ruime meerderheid van de respondenten gaf aan op zoek te zijn naar een baan en deze groep heeft gemiddeld 4.6 activiteiten verricht om een baan te vinden.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken voor de groep langdurig werklozen (N=134)

	M (SD) of %	Minimum – maximum
Geslacht (vrouw=1)	51	0 – 1
Leeftijd	43.3 (8.8)	23 – 63
Opleidingsniveau		
- Geen	2.2	
- LBO/basisschool	25.4	
- Middelbare school	21.6	
- MBO	26.1	
- HBO/WO	24.6	
Etniciteit (allochtoon=1)	61.6	0 – 1
Zoekstatus (op zoek=1)	64.9	0 – 1
Zoekintensiteit	4.6 (3.5)	1 – 11
Kwaliteit SN	3.6 (1.6)	0 – 6
Kwantiteit SN	4.0 (1.8)	0 – 7
Zelfvertrouwen	3.8 (0.7)	1 – 5
Persoonlijke houding	3.3 (0.9)	1 – 5
Sociale druk	3.8 (1.3)	1 – 5

Opmerking. M=gemiddelde, SD=standaarddeviatie, SN= sociaal netwerk.

Tabel 2 geeft de correlaties tussen de variabelen weer voor de totale groep langdurig werklozen (N=137). Verschillende variabelen bleken significant samen te hangen. Zo hing een kwalitatief sterk netwerk samen met het zoeken naar een baan. Verder hingen een positieve persoonlijke houding en de ervaring van veel sociale druk samen met het zoeken naar een baan. De kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk hingen positief samen en ook de sociale druk en de kwaliteit van het sociale netwerk bleken positief samen te hangen. Daarnaast bleken een hoog opleidingsniveau en een kwalitatief sterk sociaal netwerk samen te hangen. Ook hingen een positieve houding ten opzichte van werk en de ervaring van veel sociale druk samen. Tenslotte hingen een hoge leeftijd en een hoog opleidingsniveau samen. De samenhang tussen de sociale druk en zoekstatus en de samenhang tussen de sociale druk en persoonlijke houding konden als redelijk worden geassocieerd ($r > .30$). De overige correlaties waren echter kleiner dan 0.30 en werden daarmee geassocieerd als zwakke correlaties.

Tabel 2

Correlaties tussen de variabelen voor de groep langdurig werklozen (N=134).

	1	2	3	4	5	6	7
1. Zoekstatus							
2. Kwaliteit SN	.21**						
3. Kwantiteit SN	.13	.17*					
4. Zelfvertrouwen	-.11	-.04	-.06				
5. Persoonlijke houding	.22*	.05	.00	-.18*			
6. Sociale druk	.31**	.18*	-.11	-.03	.35**		
7. Leeftijd	-.06	-.01	.04	-.06	.00	-.17	
8. Opleidingsniveau	.03	.17*	-.09	.01	.00	.01	.19*

Opmerking. SN = Sociaal netwerk.

* $p < .05$, ** $p < .01$ (2-tailed).

Tabel 3 geeft de correlaties weer tussen variabelen voor de langdurig werklozen die hebben aangegeven op zoek te zijn naar een baan (N=87). Verschillende variabelen bleken significant samen te hangen. Zo hing een positieve persoonlijke houding samen met een hoge zoekintensiteit. Een hoge leeftijd en een hoog opleidingsniveau hingen beiden samen met een lage zoekintensiteit. Een positieve persoonlijke houding hing samen met de ervaring van veel sociale druk. Tenslotte hing een hoge leeftijd samen met een hoog opleidingsniveau. De correlatie tussen persoonlijke houding en zoekintensiteit was het sterkst ($r=.43$, $p < .01$). Daarnaast konden de correlaties tussen persoonlijke houding en sociale druk en tussen leeftijd en zoekintensiteit als redelijk worden geassocieerd ($r > .30$). De overige correlaties waren zwak.

Bij de vergelijking van tabel 2 en 3 vielen een aantal dingen op. Ten eerste waren er minder significante relaties in tabel 3 dan in tabel 2. Drie correlaties waren bij beide groepen aanwezig. Persoonlijke houding hing samen met zowel de zoekstatus als de zoekintensiteit. Verder hingen bij beide groepen de sociale druk en persoonlijke houding en het opleidingsniveau en de leeftijd positief samen. De samenhang van persoonlijke houding met de zoekintensiteit was veel sterker dan de samenhang met zoekstatus; deze correlatie was twee keer zo groot. De omvang van de samenhang tussen sociale druk en persoonlijke houding waren voor beide groepen echter wel bijna gelijk.

Tabel 3

Correlaties tussen de variabelen voor de groep langdurig werklozen zoekende naar een baan (N= 87).

	1	2	3	4	5	6	7
1. Zoekintensiteit							
2. Kwaliteit SN	.13						
3. Kwantiteit SN	.02	.13					
4. Zelfvertrouwen	-.03	-.08	-.08				
5. Persoonlijke houding	.43**	-.05	-.10	-.05			
6. Sociale druk	.22*	.15	-.10	-.10	.35**		
7. Leeftijd	-.32**	-.04	.00	.00	-.09	-.06	
8. Opleidingsniveau	-.22*	.15	-.12	-.12	-.09	-.03	.26*

Opmerking. SN = Sociaal netwerk.

* $p < .05$, ** $p < .01$

Logistische regressie zoekstatus

Een logistische regressie analyse is uitgevoerd om de effecten van de kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk en het effect van zelfvertrouwen op de zoekstatus vast te stellen (tabel 4). Model 1 geeft de resultaten van de analyse weer voor de variabelen kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk en zelfvertrouwen. Alleen de kwaliteit van het sociale netwerk was een significante voorspeller voor de zoekstatus. Voor langdurig werklozen met een kwalitatief sterk sociaal netwerk is de kans 1.2 keer zo groot dat ze op zoek zijn naar een baan ($\text{Exp}(B) = 1.2$, $B = .26$, $SE = .14$, $p < .05$). Dit was in overeenstemming met de verwachting dat langdurig werklozen met een kwalitatief sterk sociaal netwerk eerder op zoek zijn naar een baan (hypothese 2a aangenomen). Opvallend was dat zelfvertrouwen een negatief verband heeft met de zoekstatus; een hoge mate van zelfvertrouwen verkleint de kans dat men opzoek is naar een baan. Dit was tegen de verwachting in. Echter bleek zelfvertrouwen, maar ook de kwantiteit van het netwerk de zoekstatus niet significant te voorspellen en daarmee zijn hypothese 1a en 3b verworpen.

In model 2 is de variabele ‘persoonlijke houding’ toegevoegd om te onderzoeken in hoeverre dit de relaties uit model 1 kon verklaren. Persoonlijke houding was een significante voorspeller van de zoekstatus; langdurig werklozen met een positieve houding ten opzichte van werk waren 1.7 keer zo vaak op zoek naar een baan ($\text{Exp}(B) = 1.7$, $B = .49$, $SE = .27$, $p < .05$). Echter zorgde toevoeging van persoonlijke houding niet voor sterke veranderingen in de relaties van de kwantiteit of de kwaliteit van het sociale netwerk met de zoekstatus. Alleen de samenhang tussen zelfvertrouwen en de zoekstatus veranderde enigszins; deze samenhang werd minder sterk. Dit wees op een mogelijke verklarende waarde van de persoonlijke houding voor de relatie tussen zelfvertrouwen en de zoekstatus. Echter aangezien de relatie tussen zelfvertrouwen en zoekstatus niet significant was, werd de verwachting dat de relatie tussen zelfvertrouwen en de zoekstatus verklaard wordt door de persoonlijke houding, niet

volledig bevestigd. Hypothese 4a is dus verworpen.

In model 3 is de variabele ‘sociale druk’ toegevoegd. De toevoeging had invloed op de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk en de zoekstatus; deze relatie werd minder sterk en was bovendien niet meer significant. Daarnaast heeft de sociale druk een positieve invloed op de zoekstatus ($B=.45$, $SE=.17$, $p < .01$). Dit suggereert dat de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk en de zoekstatus wordt verklaard door de sociale druk. De toevoeging van sociale druk zorgde echter voor weinig veranderingen in de relaties van de kwantiteit van het sociale netwerk en zelfvertrouwen met de zoekstatus. De sociale druk verklaarde deze relaties dus niet. Hypothese 5a is dus slechts deels bevestigd.

Tenslotte was de verklaarde variantie van de drie modellen laag. Model 1 verklaarde slechts 9% van de variantie. De toevoeging van de persoonlijke houding leidde tot een verklaarde variantie van 14%. De toevoeging van sociale druk leidde tot een totale verklaarde variantie van 20%. Model 3 verklaarde dus de meeste variantie in de scores.

Tabel 4

Samenvatting van de logistische regressie analyse voor de voorspellende variabelen van zoekstatus (N=134).

	Model 1	Model 2	Model 3
	B(SE)	B(SE)	B(SE)
Constant	1.26 (1.66)	-.89 (1.93)	-2.21 (2.01)
Kwaliteit SN	.25 (.13)*	.24 (.13)*	.19 (.13)
Kwantiteit SN	.12 (.111)	.13 (.11)	.17 (.11)
Zelfvertrouwen	-.36 (.30)	-.25 (.31)	-.27 (.31)
Persoonlijke houding		.52 (.24)*	.32 (.25)
Sociale druk			.45 (.17)**
Leeftijd	-.02 (.02)	-.02 (.02)	.01 (.02)
Opleidingsniveau	-.04 (.17)	.05 (.17)	-.01 (.19)
R-square	.09	.14	.20

Opmerking. SN = Sociaal netwerk

* $p < .05$ (1-tailed), ** $p < .01$ (1-tailed).

Lineaire regressie zoekintensiteit

Een lineaire regressie analyse is uitgevoerd om de effecten van de kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk en het effect van zelfvertrouwen op de zoekintensiteit vast te stellen (tabel 5). In model 1 zijn de kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk en zelfvertrouwen opgenomen als onafhankelijke variabelen. De drie variabelen waren ieder geen significante voorspellers van de

zoekintensiteit. Daarmee werd de verwachting dat de kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk en zelfvertrouwen voorspellers zijn voor de intensiteit van het zoekgedrag niet bevestigd (hypothesen 1b, 2b, 3b verworpen). Alleen leeftijd was in dit model een significante negatieve voorspeller van de zoekintensiteit wat betekent dat naarmate de leeftijd toeneemt, de zoekintensiteit afneemt. Echter was dit een zeer zwakke voorspeller ($B = -.09$, $SE = .04$, $p < .05$).

In model 2 is de variabele ‘persoonlijke houding’ toegevoegd om te toetsen in hoeverre persoonlijke houding de relaties uit model 1 kon verklaren. De persoonlijke houding bleek een significante voorspeller te zijn van de zoekintensiteit; een positieve houding ten opzichte van werk leidt tot een hoge zoekintensiteit ($B = 1.47$, $SE = .34$, $p < .01$). Daarnaast zorgde de toevoeging van persoonlijke houding voor een verandering in de relatie tussen zelfvertrouwen en de zoekintensiteit; deze relatie werd sterker. Dit betekende dat de persoonlijke houding de relatie tussen zelfvertrouwen en de zoekstatus mogelijk verklaart. Maar aangezien de relatie tussen zelfvertrouwen en zoekintensiteit niet significant was, werd de verwachting dat de persoonlijke houding de relatie tussen zelfvertrouwen en zoekstatus verklaart, niet bevestigd. Hetzelfde geldt voor de relatie tussen de kwantiteit van het sociale netwerk en de zoekintensiteit; de toevoeging van persoonlijke houding veranderde de relatie van een negatieve naar een positieve. Dit zou erop kunnen wijzen dat de persoonlijke houding de relatie tussen de kwantiteit van het sociale netwerk en de zoekintensiteit verklaart. Echter aangezien de relatie tussen de kwantiteit van het sociale netwerk en de zoekintensiteit niet significant was, is deze verwachting niet bevestigd. Verder zorgde de toevoeging van persoonlijke houding voor weinig verandering in de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk en de zoekintensiteit. Hypothese 4b kon dus niet volledig worden bevestigd en is dus verworpen.

De toevoeging van de variabele ‘sociale druk’ (model 3) zorgde voor een minimale verandering in de relaties van de drie veronderstelde onafhankelijke variabelen met zoekintensiteit. Daarnaast was sociale druk geen significante voorspeller van de zoekintensiteit. De verwachting dat sociale druk de relaties van de kwantiteit en kwaliteit van het sociale netwerk en zelfvertrouwen met de zoekintensiteit kon verklaren werd dus niet bevestigd (hypothese 5b verworpen).

Tenslotte was de verklaarde variantie in model 1 laag, slechts 14%. Opvallend was dat door toevoeging van de variabele persoonlijke houding de verklaarde variantie toenam tot 31%. Model 2 verklaarde duidelijk een groter deel van de variantie in de scores dan model 1. Echter was de verklaarde variantie in model 3 gelijk aan die van model 2 en dus zorgde de toevoeging van de variabele sociale druk niet voor verandering in de verklaarde variantie.

Tabel 5

Samenvatting van de lineaire regressie analyse voor de voorspellende variabelen van zoekintensiteit (N=87).

	Model 1	Model 2	Model 3
	B(SE)	B(SE)	B(SE)
Constant	10.72 (2.58)	4.29 (2.77)	3.95 (2.87)
Kwaliteit SN	.28 (.19)	.30 (.18)	.29 (.18)
Kwantiteit SN	-.04 (.17)	.04 (.15)	.04 (.15)
Zelfvertrouwen	.00 (.47)	.10 (.42)	.10 (.42)
Persoonlijke houding		1.47 (.34)**	1.40 (.36)**
Sociale druk			.13 (.27)
Leeftijd	-.09 (.04)*	-.08 (.03)*	-.08 (.03)*
Opleidingsniveau	-.44 (.28)	-.36 (.25)	-.36 (.25)
R-square	.14	.31	.31

Opmerking. SN = Sociaal netwerk.

* $p < .05$ (1-tailed), ** $p < .01$ (1-tailed).

Vergelijking analyses

Bij een vergelijking van de analyses vielen een aantal dingen op. Allereerst was het aantal significante relaties bij de eerste analyse groter dan bij de tweede analyse. Dit zou toegeschreven kunnen worden aan het feit dat de omvang van de steekproef van de tweede groep veel kleiner was dan van de eerste groep.

Daarnaast was het opvallend dat de kwaliteit van het sociale netwerk alleen een significante voorspeller was voor de zoekstatus en niet voor de zoekintensiteit. Hetzelfde geldt voor de sociale druk; dit bleek alleen een positieve voorspeller te zijn voor de zoekstatus en een verklarende factor voor de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk en de zoekstatus. Sociale druk was echter op geen enkele manier van invloed op de zoekintensiteit. De persoonlijke houding ten opzichte van werk was echter voor zowel de zoekstatus als de intensiteit van het zoekgedrag een significante voorspeller. Opvallend was dat dit een veel sterkere voorspeller was voor de zoekintensiteit dan voor de zoekstatus. De persoonlijke houding ten opzichte van werk was dus voor beide aspecten van zoekgedrag een bepalende factor, maar bepaalde het sterkst de intensiteit van het zoekgedrag.

Ondanks dat de kwantiteit van het sociale netwerk en zelfvertrouwen geen significante voorspellers waren voor de zoekstatus en zoekintensiteit, lieten de resultaten wel zien dat de voorspellende waarde van beide variabelen veel sterker is voor de zoekstatus dan voor de

zoekintensiteit. Tenslotte was het opvallend dat de verklaarde variantie bij de analyse van zoekintensiteit het hoogst was.

Discussie

In het huidige onderzoek is onderzocht in hoeverre het sociale netwerk en zelfvertrouwen de zoekstatus en zoekintensiteit van langdurig werklozen konden voorspellen en of de persoonlijke houding en sociale druk deze relaties konden verklaren. De conclusie is dat een kwalitatief sterk sociaal netwerk via de uitoefening van veel sociale druk langdurig werklozen stimuleert om op zoek te gaan naar een baan. Verder zorgt een positieve persoonlijke houding ten opzichte van werk ervoor dat men zowel eerder op zoek is naar een baan als meer zoekactiviteiten verricht. Zelfvertrouwen en de kwantiteit van het sociale netwerk hebben geen invloed op de zoekstatus en zoekintensiteit. Persoonlijke houding is geen verklarende factor en de sociale druk verklaart enkel de relatie van de kwaliteit van het sociale netwerk met de zoekstatus.

Het sociale netwerk blijkt alleen van invloed te zijn op zoekstatus en niet op de intensiteit van het zoekgedrag. Bovendien is enkel de kwaliteit van het sociale netwerk een bepalende factor, de kwantiteit van het netwerk niet. Deze resultaten zijn niet in overeenstemming met de bevindingen van Varenkamp et al. (2015); dit onderzoek toonde aan dat de omvang van het sociale netwerk van invloed is op de intensiteit van het zoekgedrag. Het huidige onderzoek vond geen invloed van de omvang van het sociale netwerk op de zoekintensiteit, noch op de zoekstatus. Een verklaring hiervoor is mogelijk het verschil in operationalisering; het huidige onderzoek richt zich op het totaal aantal personen in het sociale netwerk waarmee men een band ervaart, terwijl het voorgaande onderzoek zich enkel richt op het aantal personen waarmee men een zeer sterke band ervaart (Varenkamp et al., 2015). Anderzijds lijken de resultaten het onderzoek van Kanfer et al. (2001) te ondersteunen; hierin werd aangetoond dat sociale ondersteuning bij het zoeken naar een baan van invloed is op de intensiteit van het zoekgedrag. Het huidige onderzoek toonde aan dat wanneer de langdurig werkloze een sociaal netwerk heeft met contacten die kunnen ondersteunen in de zoektocht naar een baan, men eerder op zoek zal zijn naar een baan. Beide onderzoeken laten dus zien dat ondersteuning uit het sociale netwerk van invloed is op het zoekgedrag.

Een kwalitatief sterk sociaal netwerk blijkt het zoeken naar een baan te stimuleren doordat de langdurig werkloze meer sociale druk ervaart. Dat de sociale druk de intentie voor het uitvoeren van gedrag bepaalt, wordt dus ondersteund door de bevindingen uit het huidige onderzoek; immers de ervaring van veel sociale druk leidt tot het zoeken naar een baan (Conner & Armitage, 1998). Echter, de verklarende waarde van sociale druk voor de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk en de zoekstatus lijkt een nieuwe bevinding te zijn. Opvallend is dat sociale druk enkel de relatie met zoekstatus en niet met de intensiteit van het zoekgedrag verklaart. Uit voorgaand onderzoek is namelijk gebleken dat de sociale druk van invloed is op de intensiteit van het zoekgedrag (van Hooft et al., 2005). Een verklaring voor dit verschil zou een verschil in operationalisering van de intensiteit

van het zoekgedrag kunnen zijn.

Zelfvertrouwen blijkt niet van invloed te zijn op de zoekstatus en de intensiteit van het zoekgedrag. Dit is in tegenstrijd met voorgaande onderzoeken; verschillende onderzoeken toonden aan dat een hoge mate van zelfvertrouwen bijdraagt aan een hoge intensiteit van het zoekgedrag (Ellis & Taylor, 1988; Kanfer et al., 2001; Wanberg, 2012). Anderzijds vond onderzoek van Saks & Ashforth (1999) ook geen relatie tussen zelfvertrouwen en zoekintensiteit. Kanttekening hierbij was dat zelfvertrouwen op zichzelf onvoldoende de zoekintensiteit kan voorspellen. Zelfvertrouwen in relatie tot de motivatie van de werkzoekende en zoektevredenheid kan zoekgedrag voorspellen, niet zelfvertrouwen op zichzelf (Ellis & Taylor 1988; Saks & Ashforth, 1999). Het huidige onderzoek ondersteunt deze argumentatie; zelfvertrouwen is als algemeen concept gemeten om de invloed op zoekstatus en de zoekintensiteit te onderzoeken en hier kwam uit naar voren dat zelfvertrouwen op beide concepten niet van invloed is.

De persoonlijke houding ten opzichte van werk blijkt van invloed te zijn op de zoekstatus en de zoekintensiteit, maar is geen verklarende factor voor de relaties van het sociale netwerk en zelfvertrouwen met de zoekstatus en zoekintensiteit. Dit is dus niet in overeenstemming met de verwachtingen in het huidige onderzoek, maar wel in overeenstemming met bevindingen uit het onderzoek door van Hooft et al. (2005). Dit onderzoek toonde aan dat de persoonlijke houding ten opzichte van het zoeken naar een baan sterk van invloed is op de hoeveelheid tijd die werkzoekenden besteden aan het zoeken naar een baan (van Hooft et al., 2005). Het huidige onderzoek onderbouwt dit; de persoonlijke houding ten opzichte van werk is in sterke mate van invloed op de zoekintensiteit. Echter ging het in het huidige onderzoek om persoonlijke houding ten opzichte van werk en niet om de specifieke houding ten opzichte van het zoeken naar werk. Dit suggereert dus dat de algemene houding ten opzichte van werk bepalend is voor de intensiteit van het zoekgedrag en niet zozeer enkel de specifieke houding ten opzichte van het zoeken naar werk.

Bij deze bevindingen moet worden genoemd dat het huidige onderzoek enkele beperkingen heeft. Allereerst was de omvang van de steekproef beperkt en niet een volledig representatieve afspiegeling van de onderzoekspopulatie. De groep waarbij het theoretisch model met zoekstatus is onderzocht was klein, echter de groep waarbij het theoretisch model met zoekintensiteit is onderzocht was nog kleiner. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat het aantal significante relaties in het tweede model minder was dan het aantal significante relaties in het eerste model. De beperkte omvang van de steekproef ten opzichte van de onderzoekspopulatie zou verklaard kunnen worden doordat langdurig werklozen moeilijk zijn te bereiken voor onderzoeksdoeleinden (Koen et al., 2010). Daarnaast zijn de data voor het huidige onderzoek niet specifiek voor dit onderzoek gegenereerd, maar is er gebruik gemaakt van bestaande data. De operationalisering van de concepten moest dus worden aangepast aan de mogelijkheden die dataset bood. Dit is bijvoorbeeld de reden dat de persoonlijke houding ten opzichte van het zoeken naar werk is gemeten als de algemene persoonlijke houding ten opzichte van werk. Verder is er niet gecontroleerd voor het wel of niet hebben van een

sollicitatieplicht. Iedere Nederlander die werkloos is en een WW-uitkering ontvangt, heeft een sollicitatieplicht, wat dus waarschijnlijk het geval was voor een groot deel van de respondenten uit de steekproef (UWV, 2015). Dit zou van invloed kunnen zijn geweest op het zoekgedrag. Tenslotte is de data verzameld in 2010 en 2011. In deze jaren was de werkloosheid hoger en de economische situatie was minder positief dan dat nu het geval is (CBS, 2010). Dit zou het zoekgedrag van de langdurig werklozen kunnen hebben beïnvloed, waardoor de resultaten wellicht niet representatief zijn voor de huidige economische situatie.

Om in de toekomst representatievere resultaten te verkrijgen zouden de genoemde beperkingen teniet gedaan moeten worden. Inhoudelijk zou toekomstig onderzoek de relatie tussen de kwaliteit van het sociale netwerk, de sociale druk en het zoekgedrag verder in kaart kunnen brengen. Onduidelijk is nog waarom deze relatie enkel van invloed is op de zoekstatus en niet op de intensiteit van het zoekgedrag. Daarnaast kan er onderzocht worden waarom enkel de kwaliteit van het sociale netwerk en niet de kwantiteit van invloed is op de zoekstatus en waarom deze beide factoren niet van invloed zijn op de intensiteit van het zoekgedrag. Verder zou de invloed van zelfvertrouwen op het zoekgedrag in relatie tot de motivatie van de langdurig werkloze onderzocht kunnen worden.

Tenslotte kunnen er op basis van de bevindingen enkele praktische aanbevelingen worden gedaan. Om de re-integratie van langdurig werklozen naar de arbeidsmarkt te bevorderen zouden begeleidingstrajecten zich kunnen richten op het zoekgedrag. Door een kwalitatief sterk sociaal netwerk te creëren dat veel sociale druk uitoefent kan het zoeken naar een baan worden gestimuleerd. Het genereren van een positieve persoonlijke houding ten opzichte van werk is een tweede manier om het zoeken naar een baan en de intensiteit van het zoeken te stimuleren. Een positieve houding zou gestimuleerd kunnen worden door de langdurig werklozen positieve ervaringen te laten op doen met werk of de positieve aspecten van een baan te benadrukken. Daarnaast zou een kwalitatief sterk sociaal netwerk gestimuleerd kunnen worden door netwerkactiviteiten waar men de kans krijgt kennis te maken met personen die van betekenis kunnen zijn tijdens de zoektocht naar een baan. Op deze manier zouden mogelijk de effecten van de re-integratie trajecten voor langdurig werklozen kunnen worden vergroot.

Referentielijst

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211. doi: 10.1016/0749-5978(91)90020-T
- Bosson, J. K., Brown, R. P., & Swann, W. B. (2003). Self-enhancement tendencies among people with high explicit self-esteem: The moderating role of implicit self-esteem. *Self and Identity*, 2(3), 169-187. doi: 10.1080/15298860390208801.
- Boswell, W. R., Zimmerman, R. D. & Swider, B. W. (2012). Employee job search: Toward an understanding of search contexts and search objectives. *Journal of Management*, 38(1), 129-163. doi: 10.1177/0149206311421829
- Calvó-Armengol, A. & Zenou, Y. (2005). Job matching, social network and worth-of-mouth communication. *Journal of Urban Economics*, 57(3), 500-522. doi: 10.1016/j.jue.2005.01.001
- CBS (2009). *Langdurig werklozen; kenmerken*. Verkregen via: <http://statline.cbs.nl>, 12 mei 2016.
- CBS (2010). *Werkloosheid verder toegenomen*. Verkregen via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2010/07/werkloosheid-verder-toegenomen>, 22 juni 2016.
- CBS (2016a). *Arbeidsdeelname en werkloosheid per maand*. Verkregen via: <http://statline.cbs.nl>, 10 mei 2016.
- CBS (2016b). *Werkloosheid en gerelateerde uitkeringen: 574 duizend werklozen*. Verkregen via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/07/werkloosheid-en-gerelateerde-uitkeringen-574-duizend-werklozen>, 20 mei 2016.
- Conner, M. & Armitage, C. J. (1998). Extending the theory of planned behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 28(15), 1429-1464. doi: 10.1111/j.1559-1816.1998.tb01685.x
- CPB (2015). *Gestaag herstel Nederlandse economie*. Verkregen via: <http://www.cpb.nl/persbericht/3216469/gestaag-herstel-nederlandse-economie>, 12 mei 2016.
- Ellis, R. A. & Taylor, M. S. (1988). Role of self-esteem within the job search process. *Journal of Applied Psychology*, 68(4), 632-640. doi: 10.1037/0021-9010.68.4.632
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE Publications.
- Goode, W. J. (1997). Rational choice theory. *American sociologist*, 28(2), 22-41. doi: 10.1007/s12108-997-1004-5
- Graaf-Zijl M. de, Horst, A. van der, Vuuren, D. van. (2015). Wacht op economisch herstel: hervorm arbeidsmarkt ouderen. *CPB discussion paper: 11*. Verkregen via: <http://www.cpb.nl/publicatie/langdurige-werkloosheid-afwachten-en-hervormen>, 22 Maart 2016.
- Groot, I. (2009). Hoe helpen we langdurig werklozen aan een baan? *TPE digitaal*, 3(2), 67-84.
- Heaney, C. A. & Israel, B. A. (2008). Social networks and social support. In Glanz, K., Rimer, B. K., Viswanath, K. (Eds.), *Health behavior and health education theory, research and practice* (pp. 189-270). San Fransisco: Jossey-Bass.

- Holzer, H. J. (1988). Search methods used by unemployed youth. *Journal of Labor Economics*, 6(1), 1-20. doi: 10.3386/w1859
- Huffman, M. L. & Torres, L. (2001). Job search methods: consequences for gender-based earnings inequality. *Journal of Vocational Behavior*, 58(1), 127-141. doi: 10.1006/jvbe.2000.1770
- Kanfer, R., Wanberg, C. R. & Kantrowitz, T. M. (2001). Job search and employment: A personality-motivational analysis and a meta-analytical review. *Journal of Applied Psychology*, 86(5), 837-855. doi: 10.1037/0021-9010.86.5.837
- Kernis, M. H. (2003). Towards a conceptualization of optimal self-esteem. *Psychological Inquiry*, 14(1), 1-26. doi: 10.1207/S15327965PLI1401_01
- Koen, J., Klehe, U.C., van Vianen, A.E.M., Zikic, J. and Nauta, A. (2010). Job-search strategies and reemployment quality. The impact of career adaptability? *Journal of Vocational Behavior*, 77(1), 126-139. doi: 10.1016/j.jvb.2010.02.004
- Korpi, T. (2001). Good friends in bad times? Social networks and job search among the unemployed in Sweden. *Scandinavian Sociological Association*, 44(2), 157-170. doi: 10.1177/000169930104400204
- Lin, N. (1999). Building a network theory of social capital. *Connections*, 22(1), 28-51.
- Macdonald, E. M., Hayes, R. L. & Baglioni, A. J. (2000). The quantity and quality of the social networks of young people with early psychosis compared with closely matched controls. *Schizophrenia research*, 46(1), 25-30. doi: 10.1016/S0920-9964(00)00024-4
- Machin, S. & Manning, A. (1998). *The causes and consequences of long-term unemployment in Europe*. (Report No. 400). Verkregen via <http://eprints.lse.ac.uk/20255/>, 10 april 2016
- Paul, K. I. & Moser, K. (2009). Unemployment impairs mental health: Meta-analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 74, 264-282. doi: 10.1016/j.jvb.2009.01.001
- Saks, A. M. & Ashforth B. E. (1999). Effects of individual differences and job search behaviors on employment status of recent university graduates. *Journal of Vocational Behavior*, 54(2), 335-349. doi: 10.1006/jvbe.1998.1665
- Schwab, D. P., Rynes, S. L., & Aldag, R. J. (1987). Theories and research on job search and choice. In K. M. Rowland & G. R. Ferris (Eds.), *Research in personnel and human resources management* (pp. 129–166). Greenwich, CT: JAI Press
- SCP (2003). *De uitkering van de baan: re-integratie van uitkeringsontvangers: ontwikkelingen in de periode van 1992-2002*. Verkregen via: http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2003/De_uitkering_van_de_baan, 10 april 2016.
- UWV (2015). *Wet werk en zekerheid, sollicitatieplicht*. Verkregen via: <http://www.uwv.nl/particulieren/overige-onderwerpen/wet-werk-en-zekerheid/detail/werkloos-op-of-na-1-juli-2015/sollicitatieplicht>, 23 juni 2016.
- Van Hooft, E. A. J., Born, M. P., Taris, T. W., & Van Der Flier, H. (2005). Predictors and outcomes of

- job search behavior: the moderating effects of gender and family situation. *Journal of Vocational Behavior*, 67(2), 133-152. doi: 10.1016/j.jvb.2004.11.005
- Varenkamp, I., Knijn, T., Bos T. & Van Wel F. (2015). Psychosocial factors predicting job search behavior of long-term welfare recipients in the Netherlands. *European Journal of Social Security*, 16(4), 347-370. doi: 10.1016/j.labeco.2010.02.004
- Wanberg, C. R. (2012). The individual experience of unemployment. *Annual Review of Psychology*, 63, 369-396. doi: 10.1146/annurev-psych-120710-100500
- Werbel, J. D. (2000). Relationships among career exploration, job search intensity and job search effectiveness in graduating college students. *Journal of Vocational Behavior*, 58(3), 379-394. doi: 10.1006/jvbe.2000.1746